

Inhoud

Waarom weet ik zoveel feitjes?	9
Waarom hebben wij de zebra nooit getemd?	10
Waarom zijn zebra's zo zwart-wit?	12
Waarom vinden mensen pittig eten zo lekker?	16
Waarom vliegen vogels in de winter naar het zuiden?	19
Waarom moet je niezen als je naar de zon kijkt?	21
Waarom rimpelen je vingers in bad?	23
Waarom ruikt regen zó lekker?	25
Waarom zijn panda's bijna uitgestorven?	27
Waarom haat ik koala's?	30
Waarom krijg je zo'n gek gevoel in je buik als je in de achtbaan zit?	33
Zijn ze echt zo lui van aard?	35
Wat is er zó bijzonder aan de piramides?	39
Waarom hebben we het nooit over de standbeelden van Paaseiland?	44
Hoe lang is de Chinese Muur?	47
Waarom spreekt België twee talen?	50

Wat is er gebeurd met de rijkste man van Rome?	54
Was Caesar echt zo vet?	58
Waarom heet de T-rex zo?	61
Wat is een thagomizer?	64
Wat de helly is 67?	67
Waarom heet twaalf niet tweetien?	70
Waarom hebben India en China zoveel inwoners?	73
Is je knokkels knakken gevaarlijk voor je?	76
Wie had de grootste ballen uit de geschiedenis?	78
En dat zou de grootste badass uit de geschiedenis moeten zijn?	80
Waarom zijn wortels oranje?	82
Moeten we echt zo bang zijn voor de Bermudadriehoek?	83
Wat de flip bedoel je met 'het hele palingenmysterie'?	86
Wat is een zwarte panter nou eigenlijk?	89
Waarom zijn poema's en cheeta's geen grote katten?	91
Waarom zijn tijgers oranje?	93
Is ons zicht underrated?	96
Waarom vragen ze nooit 'wat is Perry?'	99
Wat is de beste verdedigingstechniek in de natuur?	102
Wordt de grootte van de zijraketten op spaceshuttles echt bepaald door de breedte van de reet van een Romeins paard?	106
Delen we echt 50 procent van ons DNA met bananen?	110
Waarom zorgen mieren met grote hoofden voor opreuring in Kenia?	112
Wat is het Matilda-effect?	116
Zijn dino's wel echt uitgestorven?	119
Waarom zijn vogels dino's (en waarom zijn wij eigenlijk vissen)?	122

Voor welke dinosaurus zou je het meest bang moeten zijn?	124
Zouden andere dieren bang voor ons zijn geweest?	127
Beseft een dier dat je probeert te helpen?	130
In welke sport zijn vrouwen beter dan mannen?	133
Waarom hebben zoveel vlaggen drie kleuren?	135
En de Afrikaanse vlaggen dan?	138
En die van de Arabische landen?	141
Waarom zijn sommige mensen linkshandig?	144
Waarom wordt recht(s) altijd als positief gezien maar link(s) als negatief?	148
Waarom lijkt Nederlands zoveel op Duits, maar niet op Frans?	150
Zijn er talen in Europa die niet van het Indo-Europees afstammen?	154
Waarom noemen de Britten ons Duits?	156
Wat is de Royal Charles en waarom zijn de Britten bitter?	159
Heeft William Shakespeare echt zoveel nieuwe woorden bedacht?	162
Zijn hyena's katten of honden?	164
Hoezo moeten wij onze billen afvegen, maar andere dieren niet?	167
Bestaat de megalodon misschien toch nog?	170
Maar we hebben toch pas 10 procent van de oceaan ontdekt?	173
Waarom wordt mijn shirt donker van water?	175
Wat kwam eerder?	178
Voeren dieren ook weleens oorlog, zoals mensen dat doen?	181
En oorlog van mensen tegen dieren?	184
Dus de enige oorlog die we tegen dieren hebben gevochten, hebben we verloren?	187

Wat is het verschil tussen een dromedaris en een kameel?	190
Lopen er echt zeven mensen rond die precies op mij lijken?	194
Waarom gebruiken we dan vingerafdrukken ter identificatie?	197
Waarom krijg je de hik?	199
Hoelang geleden ontstond de hik?	202
Leefde de Triceratops in groepen?	205
Morgenavond weer?	209
 Bronnen	 211

Waarom weet ik zoveel feitjes?

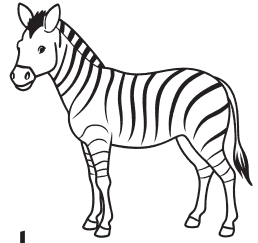
Misschien ken je me al, misschien niet. Hoe dan ook heb je dit feitjesboek nu in je handen, en dat vind ik fantastisch. Welkom!

Ik hoor je denken: hoe heeft het nou zover kunnen komen dat je een heel boek gevuld hebt met nutteloze kennis?

Ik hou ervan om feitjes te vertellen en doe dit al ruim drie jaar op TikTok en iets korter op Instagram. Maar al zolang ik me kan herinneren vind ik niets leuker dan dit. Op het juiste moment het juiste laatje met informatie opentrekken en smullen van de verbaasde gezichten die ik als reactie krijg. Welke informatie je ook mijn kant op gooit, als ik het interessant vind, heb ik altijd een vrij haakje op mijn feitjeskapstok waar het aan blijft hangen.

Gaandeweg dit boek zul je merken dat mijn grootste interessegebieden bestaan uit natuur, geschiedenis, aardrijkskunde en een combinatie daarvan.

Zin om nieuwe dingen te leren? Of juist om oude mythes uit de sloot te halen? Bovenal: heel veel kennis op te doen waar je in de praktijk vrij weinig aan zult hebben? Dan is dit hét boek voor jou. Veel leesplezier!

Waarom hebben wij de zebra nooit getemd?

Van alle diersoorten die wij mensen ooit hebben getemd zijn paarden ons misschien wel het meest van pas gekomen. Geen enkel dier kan ons zo goed helpen om snel grote afstanden af te leggen. Vandaag de dag zijn bijna alle paarden dan ook gedomesticeerd. Maar dat geldt niet voor alle paardachtigen, zoals zebra's. Dat blijven wilde dieren. Misschien heb je er ooit enkele in een circus gezien, maar nooit in de geschiedenis hebben we echt structureel zebra's gebruikt om op te rijden of spullen te verplaatsen. Waarom niet?

Zebra's zijn verschrikkelijk ongehoorzaam, en dat is niet eens hun eigen schuld. Zebra's leven immers in een uitdagende omgeving: de savanne. Als een zebra eventjes niet alert is, liggen er zomaar leeuwen, luipaarden, hyena's of krokodillen – om er maar een paar te noemen – op de loer. En gevaar van alle kanten betekent: altijd op je hoede moeten zijn. Door hun vele vijanden zijn zebra's extreem wantrouwig, en dat maakt ze agressief en onvoorspelbaar. Ze

gaan zelfs regelmatig over tot de aanval, door achter jonkies van leeuwen, luipaarden en jachtluipaarden aan te gaan – om ze preventief dood te schoppen.

Als je op een paard – of vooruit, paardachtige – gaat rijden wil je natuurlijk geen trap op je neus of dat ze in je hand gaan bijten, maar bij deze traumapony's liggen zulke ongelukjes in een iets groter hoekje.

Toch hebben mensen het geprobeerd. De Britse bankierszoon en excentrieke zoöloog Walter Rothschild liet ooit zebra's voor zijn koets spannen, en poseerde er zelfs trots mee voor de camera. Maar we weten allemaal dat dat geen vervoersrevolutie in gang heeft gezet. Een paar zebra's voor een koets krijgen is iets anders dan een diersoort daadwerkelijk domesticeren. Sommige dieren horen simpelweg niet getemd te worden.

Waarom zijn zebra's zo zwart-wit?

Een behoorlijk fashionstatement als je het mij vraagt. Zebra's zijn zwart met witte strepen trouwens, en echt niet andersom. Ze worden namelijk zwart geboren en ontwikkelen de witte strepen naarmate zij ouder worden. Check de neus, die liegt nooit (ook niet bij ijsberen). Goed, waarom zijn ze dat dan precies? Hieronder de tophypotheses, op volgorde van waarschijnlijkheid.

Minst waarschijnlijk: het helpt ze bij camoufleren. Ja, want het zwart-witte patroon laat zebra's verdwijnen tegen een achtergrond van een geelbruine/groene savanne? Nee dus, ze zouden zich ten opzichte van andere zebra's camoufleren. Naar hoe dat precies zit, is decennialang best grondig onderzoek gedaan. Zorgen de strepen ervoor dat het voor een leeuw lastiger wordt om één zebra uit de kudde te kiezen? Of maken strepen het moeilijker om de snelheid en richting van een rennende barcode in te schatten? Zouden meerdere circuspaarden die tegelijk bewegen zorgen voor visuele verwarring bij roofdieren?

Om dit te testen werden er menselijke proefpersonen achter laptopjes gezet om te kijken of zij moeite hadden met het volgen van zich snel voortbewegende oreo-ezels, en inderdaad, dat bleek best moeilijk. Alleen: mensen achter een computerscherm zijn natuurlijk geen jagende leeuwen waarvan al bekend is dat ze in 3D zien (en dus niet naar een 2D-scherm kijken zoals wij mensen). Als strepen een vorm van verdediging vormen, gebruiken zebra's het ook behoorlijk slecht, want in de paniek van een leeuwenaanval blijven ze niet dicht bij elkaar (waar de veelheid aan strepen het meest zou verwarren). Ze schieten juist alle kanten op. Ook is er niet echt een correlatie tussen het aantal roofdieren in de omgeving, en de strepen van een zebra. Is de hypothese in haar geheel uitgesloten? Nee, maar echt bewijzen blijkt bijzonder ingewikkeld.

Medium waarschijnlijk: het helpt ze bij afkoelen. In 2019 verscheen er een studie in het wetenschappelijke journal *Scientific Reports*, 'The function of Zebra stripes', waarin stond dat zwarte strepen warmer worden dan witte strepen – iets wat je vast herkent als je ooit een zwarte outfit op een warme zomerdag aanhad. Door het verschil in warmte tussen de zwarte en de witte strepen zouden er kleine luchtstromen op gang komen, die zweet beter zouden laten verdampen. Feitje tussendoor: paardensoorten (gedomesticeerde paarden nog sterker dan zebra's) en mensen zijn de enige diersoorten die zweten gebruiken als betrouwbaar afkoelsysteem. Mensen zijn hier trouwens

de absolute GOAT's in, omdat er bij ons geen vacht in de weg zit.

In 2021 kwam er kritiek op de luchtstroomhypothese door een onderzoek getiteld 'Why zebra's have stripes: re-visiting the thermoregulation hypothesis'. Daaruit bleek dat vaten water met een gestreept patroon niet sneller afkoelden dan andere vaten, ondanks dat er wel luchtstromen werden gemeten. Het probleem bleek dus niet het bestaan van de luchtstromen, maar of dat genoeg was om een meetbaar effect te hebben op het afkoelen van zo'n groot dier. Onder-tussen blijken de zebrastrepen wel het meest prominent te zijn in de warmste gebieden, alsof ze daar de strepen het hardst nodig hebben. Maar echt bewijzen kunnen we dat vooralsnog niet.

Meest waarschijnlijk: het helpt ze bij vliegen. Nu weet ik wat je denkt: zebra's kunnen vliegen?? *Fair enough*, ik had het beter moeten formuleren. Het helpt zebra's tégen vliegen. Stekende vliegen specifiek. Zebra's leven op plekken waar onder meer paardenvliegen en tseetseevliegen voorkomen, die ziektes en bloedverlies kunnen veroorzaken. Hoe 'streperiger' een zebra, hoe vaker hij in een gebied leeft waar ook veel van deze irritante vliegers zich begeven (alleen... die correlatie geldt ook voor hoe warm een gebied is). Het is niet dat de strepen de zebra onzichtbaar maken voor vliegen, en erop afvliegen lukt ook nog wel, maar om een of andere reden is landen ineens heel lastig. Vliegen gebruiken hun (vijf!) ogen om hun doelwit te vinden en te landen, en de